

Leksjon 17

JØDENES PÅSKE

MÅL

Barna skal lære noe om hvordan og hvorfor jødene fra gammeltestamentlig tid har feiret og fortsatt feirer påske.

TIL LEDEREN

Dette er en leksjon der man med varsomhet og stor respekt skal nærme seg en annen religion. Jødene er et folkeslag, ikke en rase. Det er Guds utvalgte folk der Abraham ble kalt til å være stamfar for et helt folk. Innenfor det mosaiske trossamfunn, det jødiske fellesskapet, er man opptatt av at hver ny generasjon ikke bare skal lære, men også oppleve sitt folks historie. Slik ble den jødiske kalender med sine høytider og sørgeperioder ikke bare en påminnelse om begivenheter i folkets historie. Man har først gjort sin plikt når barna selv har opplevd historien.

Påskehøytiden Pesach feirer Israels utfrielse fra slaveriet i Egypt, muligens den viktigste hendelsen i jødenes historie. Den nevnes i forbindelse med alle de andre helligdagene. Pesach starter rundt begynnelsen av april og fortsetter i 8 dager. Det er den mest kjente av de jødiske helligdagene, og i den jødiske kalenderen er dette den første av tre store helligdager med både historisk bakgrunn og med tilknytning til jordbruket.

Her er flere navn som viser ideen bak helligdagen:

- **Pesach-festen.** Pesach betyr å gå forbi. Dette er det vanligste navnet for helligdagen som viser tilbake til den tiende landeplagen i Egypt da de førstefødte ble slått i hjel og dødsengelen gikk forbi de jødiske husene.
- **Det usyrede brøds høytid,** dette kalles festen i Toraen, de 5. Mosebøkene. "Og du skal spise matza (*usyret brød*) i syv dager". Dette er til minne om brødet som ikke fikk tid til å heve da jødene dro ut fra Egypt.
- **Frihetsfesten,** dette navnet henviser til israelittenes frigjøring fra slaveriet i Egypt og deres vandring til frihet.
- **Vårfesten,** festen feires om våren, noe som symboliserer gjenskapning av naturen, Guds allmektighet.

Mange jødiske familier spiser sitt eget påskemåltid, Seder, slik de gjorde det den første påsken (2. Mos 12). Her spises symbolske retter som sier noe om jødenes historie. Når de takker Vår Herre for at han førte dem ut av Egypt, bruker de alle mulige pedagogiske hjelpemidler for at også barna skal kunne identifisere seg med slaveene; oppleve, smake, lukte det bitre – for så å kunne glede seg over friheten. Ordene og ritualene er det mest grunnleggende verktøy en troende jøde har for å overføre tro fra foreldre til barn, fra en generasjon til en annen.

Det er med stor ydmykhet vi i denne leksjonen har valgt å nærme oss deler av de jødiske ritualene, blant annet bruk av sederfatet. Vi har erkjennelse nok til å skjønne at vi ikke helt og fullt kan få fram alle aspektene ved dette, men vi ønsker likevel å eksemplifisere uten rituelt å gjennomføre et slikt måltid. Denne leksjonen vil også kunne gi barna bakgrunnsinformasjon til å kunne forstå noe om hvorfor/hvordan de kristne feirer påske i dag. Det er viktig å presisere at påske ble feiret lenge før Jesus døde på korset.

Ønsker du som leder å lese mer om jødedommen kan vi henvise til hjemmesiden til Det mosaiske trossamfunn i Norge, www.dmt.oslo.no. På nettet vil det også være mulig å finne både lyd og bildeklipp.

BIBELPUGG

“Jeg er Herren din Gud som har brakt deg ut av Egypt.” 2. Mos. 20:2

FORRIGE BIBELPUGG

Sjekk forrige ukes leksjon siden tidspunktet for påske vil variere fra år til år.

BIBELTEKST

1. Mos. 41- : Josef hos Farao

2. Mos. 13:17- : Utferden fra Egypt

2. Mos. 7:14 - 11:10: Plagene i Egypt

2. Mos. 12- : Gud innstifter påskehøytiden

FORBEREDELSE

Da det her er snakk om å sette fokus på en høytid som regnes som en stor fest, må vi pynte litt fint med duk, lys og vårbloster. Man kan eventuelt også forberede et felles måltid som en avslutning på samlingen. Ikke bruk gjæret brød, ellers er det stor valgfrihet. Det kan også være fint å ha fremme noen symbolske gjenstander som blir brukt i jødedommen. Disse kan dere låne, lage eller kanskje kjøpe et sted.

De mest kjente er:

- Den syvarmede lysestaken som et av de eldste symbolene forbundet med jødedommen. Denne ble brukt i tempelet.
- Kippa, kalott til å dekke hodet under bønn.
- David-stjernen, finnes i det israelske flagget, et relativt nytt symbol.
- Mezusa, en liten avlang boks til å feste på dørstolpen inn til huset.
- Tefillin, en liten boks som sammen med en skinnreim festes til hode og arm for å bære Guds ord.
- Toraen, Mosebøkene

Sett deg inn i stoffet. Kopier tegningene bak i leksjonen eller last ned illustrasjonene fra nettet. La lederne som skal være med deg få leksjonen på forhånd. Da kan de være forberedt på samtaler om tema siden det er en samling med annerledes tema.

UTSTYR

- Duk, lys og vårblomster
- Symbolske gjenstander, det man måtte få tak i
- Flatbrød
- Vaskevannsfat, såpe, håndkle
- Sederfat, eventuelt et annet fat der man tydelig markerer plass for seks ulike retter. Dette kan gjøres enkelt ved for eksempel å sette seks små skåler på et brett, eller bruke et fat beregnet på taco eller tapas-retter.
- Matvarer til sederfatet: kyllinglår, et kokt egg, persille, saltvann eller eddikvann, eple, nøtter, vin eller drue- juice, pepperrot eller bitre salatblader.
- Matvarer eller emballasje av forskjellig slag til lek. Viktig å ha diverse brødvarer med. Se under interessefanger.
- Bilde av Abraham, Moses og Josef og hva vi forbinder med dem

TIL SMÅGRUPPESAMLINGEN

- Utstyr til alternativ 1
- Farger og ark
- Ark med kryssord

PÅ SAMLINGSDAGEN

Samle lederne og be sammen. Møt i god tid for å gjøre alle forberedelsene. Det er viktig at lederne vet hva det skal snakkes om i dag og har tenkt over hva samtalen i smågruppesamlingen bør gå ut på.

SAMLING 17

VELKOMMEN

På vei inn til samlingen skal alle barna vaske hendene sine. Ha eventuelt vaskevannsfat stående, eller la dem bruke nærmeste vask.

Forklar barna at man på dagens leksjon skal snakke om og nærme seg en religion der det å vaske hender er en symbols handling for å gjøre seg klar, være forberedt. Spør barna litt høylytt før dere går videre: ”Er dere klare?”

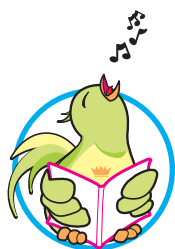
FORRIGE BIBELPUGG

Sjekk forrige ukes leksjon siden tidspunktet for påske vil variere fra år til år.

INTERESSEFANGER

Finn frem mange forskjellige matvarer eller emballasje. Sett alt i en haug midt på et bord. Lag to lag som ved instruks fra leder skal fjerne noen av matvarene. Først skal de fjerne mat som har melk i seg, så mel, egg, sukker og tilslutt gjær. Lagene får ett poeng for hvert riktig svar, ett i minus for hvert feil svar. Si noe om at jødene fjernet alt som det var gjær i før de kunne feire Pesach som er påsken.

SANGER

- Herren er Gud, nr. 209 i Barnas lovsang
- Hevenu Shalom
- Go down Moses
- I love you Lord, HK5&6-cd
- Gud har en plan, HK5&6-cd

BØNN

Be velsignelsen fra 4. Mos. 6:24 over barna. La barna holde hverandre i hendene slik at de står samlet. Stå i en sirkel og la et og et barn komme inn i midten. Oppmuntre de andre barna til å være med å si velsignelsen. Alle får sin tur i midten. Noen kan være i små grupper på 2-3 dersom det er for skummelt å være alene. Forklar at når vi ber velsignelsen over noen ønsker vi dem det beste av alt, at Gud skal være med dem og at de alltid skal ha det godt sammen med Gud.

"Herren velsigne deg og bevare deg.

Herren la sitt ansikt lyse over deg og være deg nådig.

Herren løfte sitt åsyn på deg og gi deg fred."

UNDERVISNING

Har man lyst og anledning kan det være en vri å la barna sitte på puter på gulvet i denne delen av samlingen. Dette for å understreke fortellerstoffet. Jødene var en gang slaver som alltid måtte sitte ved bordet. Nå er de blitt frie og kan velge å ha det komfortabelt.

Leder tar frem brødvarene fra leken i sted og forteller at for en jøde er det ikke lov å spise eller ha matvarer med gjær i i huset sitt når det er påske. Forklar så at hele høytiden er en minnehøytid for jødene om hva som skjedde med det jødiske folket under slaveriet i Egypt.

> For å forstå mer av hvorfor Pesach er en viktig høytid for jødene er vi nødt til å gå litt dypere inn i jødernes historie i det gamle testamentet. Vi følger historien fra Abraham og frem til Moses og utvandringen fra Egypt.

For å knytte fortellingsstoffet opp mot noe konkret, vil det videre være fint å ta frem **sederfatet**. Sederfatet er et stort fat der det er gjort plass til 6 gjenstander som alle symboliserer noe forbundet med Pesach-feiringen. Ved å fortelle punkt for punkt om rettene på fatet, vil man samtidig få fortalt jødernes historie i korte trekk. Dette er hovedtanken for en jøde, og man kan kalle det et "sende- videre-måltid" der både maten og historien blir sendt videre.

På sederfatet finner man:

1. Stekt kyllinglår

Kjøttet representerer lammet som ble ofret dagen før Pesach på tempelets tid.

Abraham var den første jøde. Han ble virkelig satt på prøve av Gud da han ble bedt om å ofre sin eneste sønn Isak på bålet. 1. Mos. 22:2. Gud grep inn i siste sekund og reddet Isak fra flammene. Gud testet Abrahams lydighet.

Abraham fikk høre Guds stemme flere ganger, og lenge før det jødiske folk ble slaver hos Farao hørte han disse ordene: "... dine etterkommere skal bo som innflyttere i et land som ikke hører dem til. De skal trelle for folket der og underkues av det i fire hundre år." 1. Mos. 15:13. Den videre historien til det jødiske folk viser at det ble slik.

Vis et bilde av Abraham og hva vi forbinder med ham.

Som en parallell til dette vil vi kunne si at Jesus ble den nye pakts påskelam. Han ble et soningsoffer som ble ofret en gang for alle.

2. Hardkokt egg

Symboliserer helligdagsofferet som foruten Pesachofferet ble båret til tempelet. Egget er også et symbol på årstiden våren.

3. Bitre urter

Dette symboliserer de bitre lidelsene til jødene i Egypt.

Gjenfortell kort om hvordan Josef, solgt av sine brødre til Egypt. Josef fikk en fin jobb hos kong Farao. Brødrene, drevet av sult i Kaanan kom til Egypt for å skaffe mat. De ble møtt av Josef som avslørte for dem hvem han egentlig var, deres egen bror. Snart fulgte hele slekten deres etter, til sammen 70 personer. Ut fra denne gruppen "vokste de og ble tallrike".

Vis et bilde av Josef og hva vi forbinder med ham.

Etter at Josef døde kom en ny Farao til makten. Han gjorde jødene til slaver og de ble satt til å bygge byer for egypterne. Slik levde jødene inntil Moses sto frem. Han førte dem ut av landet og ledet dem i deres unike oppdrag - mottagelsen av Toraen.

Vis et bilde av Moses og hva vi forbinder med ham.

Plagene: Vann til blod, frosker, mygg, klegg, pest på dyrene alle husdyr døde, verkebyller på folk og fe, hagl, gresshopper, mørke, førstefødte måtte dø.

4. Blanding av eple, nøtter og vin eller juice

Minner om mursteinsblandingen jødene brukte da de som slaver og måtte bygge for egypterne.

5. Persille - dyppes i salt vann, slik at vannet ligner tårer.

Dette skal minne om tårene jødene felte da de var slaver i Egypt. Persillen minner også om at våren er her og at nytt liv vil gro.

6. Andre bitre urter eller grønnsaker, for eksempel pepperrot eller bitre salatblader.

Skal nok en gang understreke hvor vanskelig jødene hadde det under Faraos slaveri.

Ved å gjennomføre et seder-måltid har man mye fokus på det vonde og vanskelige ved jødernes historie. Måltidet gir også stor mulighet for lovprisning og takknemlighet over at det jødiske folket faktisk unnslopp fangenskapet. Det viser at de tror at Gud var med dem.

Som en overgang til bibelfortellingen kan man så la barna få en bit flatbrød, og fortelle at brød-produktet som spises på Pesach kalles matzah. Det er et usyret brød som er laget av mel og vann som er bakt veldig raskt. Det treger ikke å heves. Dette skal forestille brødet som jødene laget før utreisen fra Egypt. De rakk ikke å la brødet heve ferdig fordi de måtte gjøre oppbrudd og reise så fort da Farao endelig lot dem få dra.

> BIBELFORTELLING

Utferden fra Egypt, historien bør læres så godt at lederen fritt kan gjenfortelle historien. Her er et forslag. Bruk tegningene bak i leksjonen mens du forteller.

Utferden fra Egypt:

Jødene hadde jobbet lenge for å få lov til å reise ut av Egypt. Gud hadde påført Egypt mange plager. Til slutt sa Farao en kveld at israelittene bare kunne dra. **Israelittene var raske til å pakke sakene sine og samme kveld reiste de ut av Egypt for de var redde for at Farao skulle ombestemme seg.** Selv om det var skummelt og farlig å flykte med et helt folk på den måten visste Moses at Gud var med dem. De hadde Gud med seg hele tiden. **De så at han gikk foran dem om dagen som en skystøtte som viste dem veien, og om natten som en ildstøtte som lyste for dem.** På denne måten kunne Gud føre dem dit han ønsket at folket skulle reise.

En dag fikk jødene beskjed av Gud at de skulle slå leir like ved Pi-Hakiroth, rett imot Ba'al-Safon, mellom Migdol og havet. De skulle slå leir ved sjøen. Neste dag hadde Farao fått beskjed om at jødene hadde flyktet og at de hadde slått leir ved Pi-Hakiroth rett ved Siv-sjøen. Farao ble kjempesint og angret på at han hadde latt egypterne reise fra sitt slaveri. Han spente for vognen og tok hæren sin med seg. Han tok seks hundre av de beste vognene. Farao tok de beste stridsmenn han fant og reiste mot jødene. Da jødene hørte at Farao var på vei for å ta de ble de svært redde. De var sinte på Moses for at han hadde ført dem ut av Egypt for å dø når de da heller kunne leve og være slaver i Egypt. Moses ropte til Gud.

Gud sa til Moses: "Hvorfor roper du til meg? Si til israelittene at de skal bryte opp. Du skal bare løfte staven din og rekke hånden ut over sjøen og skille den. Israelittene kan da gå midt igjennom sjøen på tørre bunnen. Jeg vil forherde egypterne så de setter etter dere. Jeg skal redde dere og egypterne skal få kjenne at jeg er Herren".

Skystøtten som var foran dem, flyttet seg og tok plass bak dem, så den kom mellom egypternes hær og jødene hær. På den ene siden var skyen mørk, og på den andre siden lyste den opp natten, og hærene kom ikke inn på hverandre hele natten. Da rakte Moses hånden ut over sjøen, og Herren sendte en sterk østavind som blåste hele natten så vannet drev bort og det tørre land kom fram. Vannet skilte seg, og jødene gikk tvers igjennom sjøen på tørre bunnen. Vannet stod som en mur på begge sider. Egypterne satte etter dem med alle faraos hester, vogner og hestefolk og fulgte dem midt ut i sjøen. Men tidlig om morgenen så Gud ned på egypterhæren fra ild- og skystøtten og skapte forvirring blant dem. Han slo hjulene av vognene deres så det var tungt for dem å komme seg fram. Da sa egypterne: "La oss flykte for jødene! Gud strider for dem mot egypterne."

Gud sa til Moses: "Rekk hånden ut over sjøen, så skal vannet komme tilbake over egypterne, over vognene og hestefolket deres". Så rakte Moses hånden ut over sjøen, og da morgenen brøt fram, vendte vannet tilbake til sitt gamle leie. Egypterne flyktet rett imot det, og Gud drev dem midt ut i sjøen. **Vannet vendte tilbake og skylte over alle vognene og alt hestefolket i faraos hær, som hadde fulgt etter jødene ut i sjøen. Ikke én mann kom fra det med livet.** Men jødene gikk gjennom sjøen på tørre bunnen, mens vannet stod som en mur på begge sider. Slik reddet Gud jødene fra egypterne den dagen. Da de så det storverk Herren hadde gjort mot egypterne, fryktet de Herren og de trodde på ham og på hans tjener Moses. Gud var med dem hele tiden i alle deres prøvelser.

Ved starten av påskefeiringen spiser jøder et måltid som består av alle disse smårettene mens de minner hverandre på hvor god Gud har vært mot dem. **Bare noen av jødene tror at Jesus er Guds sønn og at han kom for å frelse alle mennesker.** Mange av dem venter fortsatt på at Gud skal sende Messias, et annet navn på Jesus. **Vi kristne feirer påske til minne om at Jesus døde og stod opp fra de døde.**

BØNN

Takk Gud for at han elsker alle mennesker selv om de er forskjellige og tror på forskjellige ting. Om dere ikke ba velsignelsen over barna tidligere i samlingen passer det godt å gjøre det nå.

BIBELPUGG

“Jeg er Herren din Gud som har brakt deg ut av Egypt.” 2. Mos. 20:2

Ta fingeren mot himmelen når dere sier ”... Herren din Gud...”. Hopp et hakk til venstre med lukkede føtter når dere sier ” ... brakt deg ut”. Form fingrene til en E når dere sier ” av Egypt”. Bruk ulik dynamikk og si bibelverset flere ganger mens dere gjør bevegelsene.

SMÅGRUPPESAMLING

> Alternativ 1:

Lag deres egen tefillin. Dette kan gjøres ved å bruke tomme fyrstikkesker som tres gjennom med en skinnreim. Esken kan dekkes med filt eller stoff og eventuelt dekorerer. La barna skrive dagens bibelpugg på små lapper og legge i esken. Tanken er å putte dagens bibelpugg i boksen slik at ordet fysisk kan bæres rundt handledet.

> Alternativ 2:

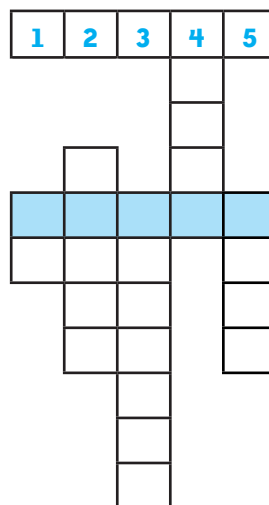
Fargelegg eller lag tegninger med de viktigste jødiske symbolene.

> Alternativ 3:

Løs kryssord. Se vedlegg

1. Svarord: Ja
2. Mor til Jesus: Maria
3. Hvor bor djevelen?: Helvete
4. Noe skarpt og farlig: Kniv
5. Grønn, gul eller rød frukt: Eple

Løsningsord: **JAHVE**
(Et jødisk navn på Gud)

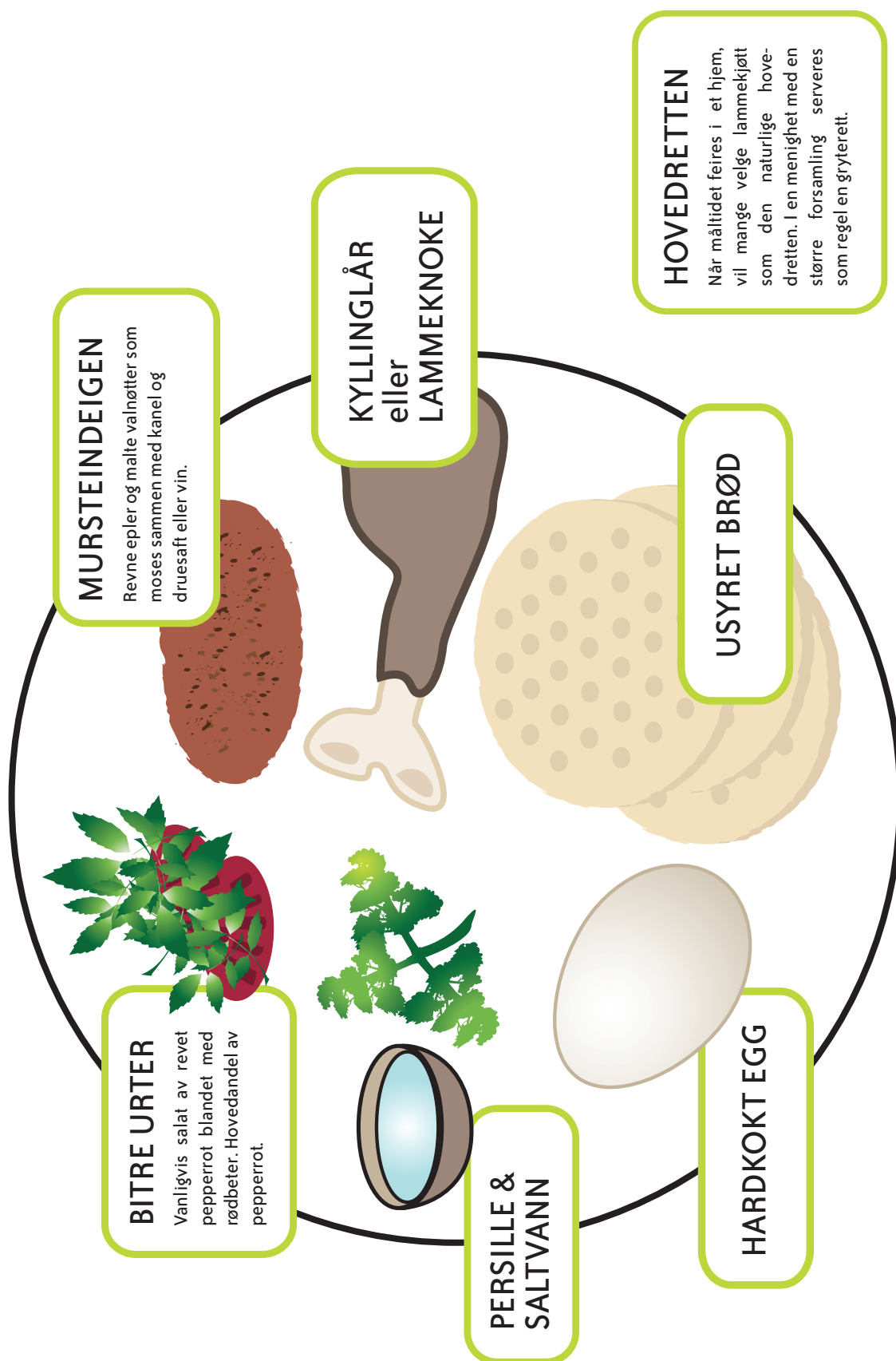

KRYSSORD

1. Svarord
2. Mor til Jesus
3. Hvor bor djev
4. Noe skarpt og
5. Grønn, gul eller

1. Svarord
2. Mor til Jesus
3. Hvor bor djvelen?
4. Noe skarpt og farlig
5. Grønn, gul eller rød frukt

JØDISK PÅSKEMÅLTID

JØDISKE SYMBOLER

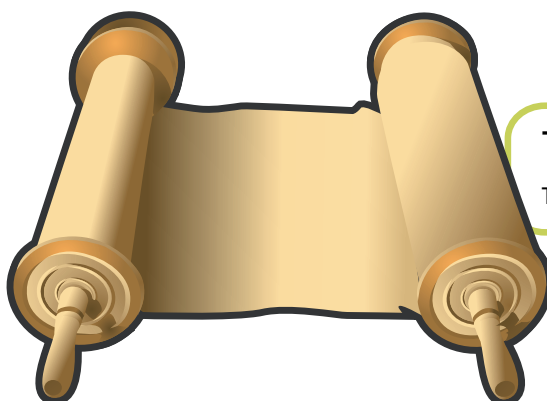

MEZUZA

Mezusa er en liten avlang boks til å feste på dørstolpen inn til huset. Mezusaen skal være et konstant minne om Guds eksistens og budene som vi er blitt gitt

DAVID-STJERNEN

David-stjernen, finnes i det israelske flagget, et relativt nytt symbol.

TORAEN

Toraen, Mosebøkene

DEN SYVARMEDE LYSESTAKEN

Den syvarmede lysestaken er et av de eldste symbolene forbundet med jødedommen. Denne ble brukt i tempelet.

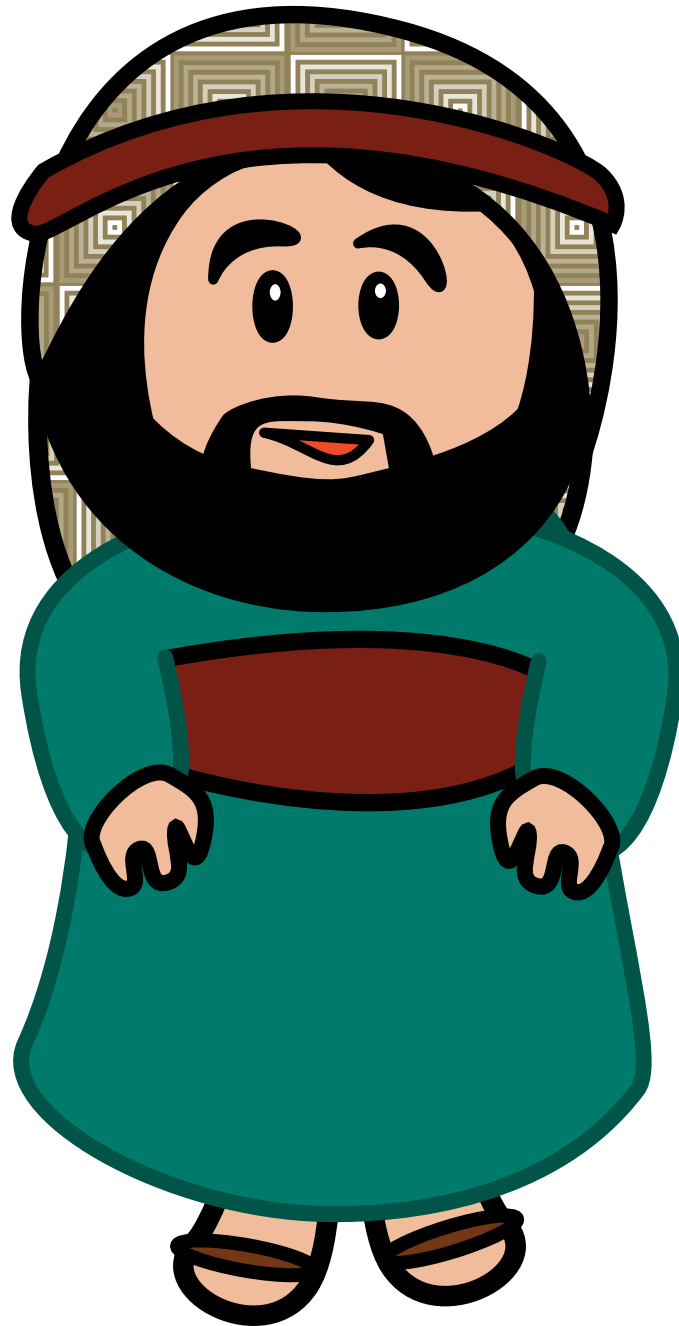
KIPPA

En kippa er en kalott menn bruker til å dekke hodet under bønn for å vise sin bevissthet over Guds eksistens.

TEFILLIN

Tefillin består av to små, sorte bokser med sorte skinnremmer festet til dem. Under morgenbønnen på hverdager, ikke på shabbat og de fleste helligdager, har jødiske menn på seg disse boksene; en på pannen og en på armen for å bære Guds ord.

JOSEF

MOSES

ABRAHAM

